Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lateinisch-deutsche Sammelhandschrift des Heinrich Otter - Cod. St. Blasien 77

Schera, Heinrich Otter de

[Italien, Konstanz], [1439-1442]

Virtutes herbarum secundum alphabetum. "De virtutibus herbarum primo secundum ordinem Alphabeti Nota: Abrotanus est herba nobilis et odorifera, que si decocta fuerit... - Sinciber (Zingiber) est ...

urn:nbn:de:bsz:31-51901

Visual Library

discipulos et dixit Pax vobis Deinceps non signat
talibus diebus fuit in sepulchro Agnus dei dicitur ter ad de-
signandum quod tria fuit opera sua duo nunc et tercium erit post
Et in mittentis tamen Dona nobis pacem Osculum vero pacis
est communio corporis et due collecte post communionem gratiarum actio
sacerdotis et sodales apostolorum nobis date sunt deinde [illegible]
[illegible] sunt data vero communione hora decantacionum
nulla essent dicenda hunc supradicta Communio
Quod apostolorum post [illegible] collecta vero misso loco sunt gau-
subsequens gratia cum nos necessaria sunt adprendens Et est
sciendum quod sacerdos celebraturus summo tunc ad dexteram
cornu altaris sed lecturus evangelium mutat locum va-
dens ad sinistram et in fine misse rediens ad dexteram signat
in finem quod clerus summo fuit in gentibus iudeorum Deinde
transiit ad gentes et inde redibit ad iudeos per predica-
tionem Enoch et helie Ite missa est significat illud quod
dominus cum apostolis dixit post resurrectionem et inde chorus quod respon-
dit gratulatur Deo gracias Et dicit apostolus quod advocati
reversi sunt in celum cum gaudio magno Et dicitur vere [illegible]
[illegible] hostia [illegible] Benedicamus domino gratias agimus
[illegible] opera omnia facta deo deus reconciliatur Et de-
[illegible] ut [illegible] ab illa parte non veniat Be-
nedictio est [illegible] emissionum quam deus in apostolos misit

Et sic est finis

Incipiunt virtutes herbarum secundum alphabetum

De virtutibus herbarum primo secundum ordinem Alphabeti
Nota Abrotanum est herba nobilis et [illegible] si — **· Eberwurt**
si decocta fuerit et mane potata calida solvit [illegible] — Stabwurtz
[illegible] sive plaga in [illegible] cum [illegible] sive [illegible]
[illegible] sunt [illegible] aut mali humores vel in medicina [illegible]
[illegible] virtute si homo subito obmutescit quod loqui non potest — obmutescit
[illegible] ex [illegible] aliqua pulmonis aut ex [illegible]
[illegible] vel ex nimia fatigatione itineris tunc abrotanum
decoctum bibat calidum probatum est
Absinthium decoctum [illegible] modo ventrem purgat et [illegible] — **· Wermut**
putredine et malos humores expellit Et cum vino
[illegible] et per nares tactum ad caput [illegible] purgat et co-
leram [illegible] Et decoctum [illegible] calatum [illegible]
[illegible] de mane potatum lascivam libidinem tollit [illegible]
Agrimonia est herba bona et utilis Que si decocta fuerit — [illegible]
[illegible] omnes pustulas in [illegible] in corpore [illegible] si
de mane calida potata fuerit Et si cum aqua fuerit cocta et
[illegible] de mane caput lotum [illegible] stabile et in medicina
tollit [illegible] Et cocta cum aqua et potata dolorem
pectoris mitigat et anichilat [illegible]

Alleu est calidum et humidum et hec habet virtutem quod si de-
mane comestum fuerit pectus purgat et flecmata i-
de removet et malos humores expellit et appetitum come-
dendi prestat Item si minus quam eo comestum fuerit omnino
nocebit Item si comestum fuerit et in ore retentum cum vino
et cum digitis tacta dentes lavitum ac fricatum fuerit omnem
dolorem dentium expellit et gingivas et dentes perfecte
reformat et confortat etc.
Angelica est radix optima quantum valet contra in-
cantationes illius qui secum portaverit eam vel etiam contra vene-
num de mane comesta in cibo vel in potu quod sua virtute
venenum eicit Item cocta in aqua et de mane potata
omnem humorem pectoris purgat Item trita et cocta cum favo
mellis vel contra canis rabidi morsum si super vulnus
ligata fuerit Item valet de mane comesta contra fomitum
quem sua virtute expellit
Bethonica dicitur ab arte quia prima artem in arte sua et
virtutes herbarum et habet hec virtutem quod omnem dolorem capi-
tis deleat si cum ea cocta caput lavetur in aceto vel
vino vel cocta et in aceto vel etiam contra et succus eius
cum [illegible] quousque depurgetur qui [illegible]
[illegible] et bibi et cito [illegible] Item trita cocta in
aqua et ligata super umbilicum vel [illegible] cum [illegible]
[illegible] seu corpora umbilica [illegible]
Benedicta est duplex scilicet alba et rubea Sed rubea hec
habet virtutem quod si tota bene fuerit et in aqua munda po-
sita [illegible] bonum vase cooperto potum omne in quo po-
sita fuerit cum aqua posita bene conservat et confortat Item
si quis eam in potum suum posuerit et de eo biberit illo die
dolorem [illegible] et [illegible] habebit Item in quacumque domo
ubi tamen steterit seu fuerit posita nullus bufo vel rana
vel serpens nec aliud venenosum ibi latitare poterit Item
si quis de ea cocta comederit illa die quo ipsam comederit
paralisi non leditur etc.
Benedicta alba habet hanc virtutem quod si aliquis acuta
in [illegible] recipiat eam bene lotam et comedat eam
ieiunus et dicat tria pater noster et totidem ave maria
et statim sentiet remedium Item sub capite alicuius in-
firmi posita in agone laborantis ipso ignorante statim si
vivere debet sudore defluente eius corpus Si autem super
[illegible] nullo sudore et statim palescit mortuus etc.
Bethonica est herba bona et si ipsa que decocta fuerit
in vino et de mane potata accessionem febrium eliminat
et expellit potentissime Item pulverizatam et aspersam super
vulnera non sinit illud sanguinari et si trita fuerit cum
vino et super vulnus posita omnem putredinem eicit et ultra
superfluum non permittit crescere Item cocta cum vino et ace-
to si caput inde lotum fuerit omnem dolorem capitis mitigat etc.

Dolore dentium
Contra incantationes
Contra venenum
pectus
Canis morsus
B C
[illegible] calor
Bufo rana
Contra paralisim
Nota
Contra febrim
Contra vulnera
Contra dolore capitis

Cinamomum humidum est et calidum quod si coctum et comestum fuerit
oris venenum et saniem de corde expellit. Item si crudum C
in magno grecum fuerit et super morsum serpentis positum
fuerit venenum potenter expellit et hoc inventum est
tali modo quod quidam vermis cum telo transfigitur statim ad cinamo-
mum currit et ore suo sanie carpit et in vulnus ponit et in-
mine thelum de vulnere expellit etc.
Cardfolium est calidum et siccum quod si de mane comestum fuerit ce- nigelin
rebrum fortat et malum fetorem de capite expellit. Item si cum
vino masticatum fuerit vocem clarificat et omnem fetorem oris
sua virtute expellit etc.
Centaurea est herba odorifera et bona quod si decocta fuerit Thausentguldin
cum aceto et calida potata de mane omnem ydropisim(?) et lien-
em de stomacho expellit. Item si cocta fuerit in aqua et fuerit
potata non nimis calida renovat omnia interiora et ca-
lorem febrium expellit etc.
Cynomonium est siccum et calidum et hec habet virtutes si de mane widar dolcher
comestum fuerit omnem tussim compescit et caput pectus cerebrum
confortat et omnem raucedinem compescit et oculos dolentes al- Tüstine raucedine
leviat appenalitate etc.
Enula campana dicitur ingerebit(?) proterda sana. Item si Alant kraut E
sem(?) incidata fuerit in partes minutas siccata et in vino ac-
cepta(?) posita et exinde si quis potaverit vocem purgat et
nutrit et alleviat et oculos clarificat. Si in ipsa se sepe fuerit supra
omnem libidinem carnalem sit in viro sive in mulieri repulsive(?) compescat.
Faba est humida et calida quod si decocta fuerit et per trebesum(?) F
bene purgata seu colata et de inde pulvis eius cum lac-
te caprino et comesta oris vicium stomachi purgat et bonam
digestionem causat et sompnum grave alleviat etc.
Fiola est flos nobilis quod si comesta fuerit cum vino et
super vulnus posita in panno omnem dolorem mitigat. Et si
succus eius missus fuerit in vulnus omnem putredinem expellit
et nulla carne superflua et in mundum ibi crescere permittit
nec remanere comprobatum est.
Galgana est species bona et odorifera sicca et calida et plures
habet virtutes. Prima est si homo minutus fuerit et eam masti-
catam in ore tenuerit malum sanguinem ex corde expellit si dolorem In meria Dionis
detinet in corpore sua virtute. Item de mane comesta omnem
fetorem dentium expellit. Item in vino decocta cum adsto- fetorem dentium
machum quod eum calefacit et confortat. Item si quis eam comederit
de mane et in ore tenuerit sub lingua eius labia sua habebit
grata et accepta. Item si quis eam masticata cum tempora
liniet illa die capite suo non dolebit. Item si quis eam
pulverizatam de mane in vino calido sumpserit illa die non
perdit calorem suum. Item quicumque eam de mane et vespere come-
derit diu in interiore corde valuit non possit vinces
Ysopus est herbosa quod si decocta fuerit in aqua et potata
pectus purgat et vocem clarificat. Item si coquatur cum vi- Y
no et postea illud vinum miscet cum lapide cementi bene
purgatum omnem rubedinem que est in thore amputat etc.

L

Lactuca est herba valde frigida q si comesta fuit corpus
bene refrigerat et libidinem carnis tollit et corru-
pit Item si sepe comesta fuit fluxum ventris constringit
Item si cocta cum sanguine fuit et comesta fluxum ventris
reducere solet et matricem facit bene operari Item vz mulieribus
lactantibus si eam sepe comedunt quod fiet in eis lac habundare
Nota aqua vero feniculi cocta in vino vel cum lacte.

M

Malva papelis est herba bona que si decocta fuit cum
aqua apposita butiro et comesta fuerit ventrem lapat
Et constipationem ventris dissolvit Item cocta et mulieribus
data ad comedendum lac fiet in eis habundare et pectora
vero eam herbam sepe comedunt lac etiam habundat in eis
Menta est herba odorifera et virtuosa quia quis cum cocta
cum vino bibet illa die non poterit inebriari potu Item
cocta et mane potata omnia interiora hominis restaurat et
putredines sua virtute extirpat Item cocta in aqua et
potata coitus tollit et contra omnem libidinem expellit
Item in vestibus posita non permittit eas comedi a tineis
Item odorata vero contra malum fetorem
Millefolium est herba que habet virtutem et si tritum fuit
cum albumine ovi et parum de sano mellis suppositum et super
vulnera positum et ligatum omnia in medicina purgat et
putredines mitigat Item si cum suo semine tritum fuit
in aceto forti et castorio suppositum et de mane potatum
fluxum sanguinis mitigat evidenter probatum est
Milium est siccum et frigidum quod si sepe comestum fuit
rare potest digerere non bene quod contra virtutem naturalem defendit
Non quod si in stomacho est sepe in heret nisi quis comedat
cum aliquo lapatino vel aliquo pinguedine foveat
Mustardum est calidum et humidum et hanc habet virtutem quod si de
mane comestum fuit caput confortat contra nimiam
ebrietatem vel fornicationem et gravitatem et debilitatem
Item si de mane cum sale mixtum et comestum fuit cor conf-
ortat quod per interiora est debilitatum et humores malos
[illegible] expellit et nullum fetorem in caput intrare
permittit sed sua virtute penitus repellit

Ο Vulgariter

Origanum dicitur teste et est herba bona quia si contritum
fuit cum vino et ligata fuit super caput hominis dolentis
omnem dolorem mitigat Item de mane odoratum cerebrum conf-
ortat Item vz mulieribus que fetum mestrui patientibus [illegible]
[illegible] penitus
Ova dura ante comestum assate vel decocte omnem dige-
stionem stomachi expedit si non proximum potum fuerit
ablatum Item mollia comesta sana sunt et confortant et cum
aceto comestum bonum generat sanguinem et bonum colorem [illegible]

Magsame

P

Papaver est humidum et frigidum et habet hanc virtutem quod
conterendum lac dat et si cum lacte caprino mixtum fuit et cum
[illegible] curatur et omnem confusionem sanat et mane
comestum [illegible] valet illis qui non possunt dormire
Item si contritum fuit cum vino et semine [illegible] et [illegible]

Pulla facta et super caput ligata dolorem capitis de-
pellit. Item si glutinetur [illegible] habuerit ad
vinum bibendum libidinem carnalem non habebit [illegible]
Petrosilium est calidum et humidum et habet virtutem quod peterlin
si sepe comestum fuerit sanguinem [illegible] expellit et
urinam educit. Item coctum cum vino leni et comestum
et calculos calculum educit et dissolvit
Plantago est herba multum nobilis et utilis et non [illegible] breiterwegrich
plantago dicitur quia plantat et consolidat illud quod cor-
ruptum est. Item ipsa plantago decocta cum mixto bibitur
et comesta bonam facit digestionem et sanat [illegible] [illegible]
aut [illegible] et [illegible] consolidat et reformat
Piper est siccum et calidum et habet hanc virtutem quod si come-
stum fuerit humores consumit et venenum de corde expel-
lit et pectus purgat et flegma [illegible] stomachum cale-
facit sed oculis nocet et [illegible] auget si multum [illegible] sumptum fuerit
Ruta est sicca et calida decocta et comesta facit bonam
digestionem facit et stomachum calefacit et [illegible]-
les [illegible] si mittit [illegible] ut aliquod apostema
quod inflat et dolorem auget et [illegible] non con-
[illegible] et quod dolorem [illegible] partibus quod dolorem et calorem
auget et inflationem et [illegible] oculis [illegible] non per-
mittit et [illegible] [illegible] et augmentat. Item
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] oleum est herba bona quia si fuerit contrita cum oleo olive
et vino [illegible] morsu serpentis vel canis rabidi curat
si fuerit super ligatum cum panno et sanat. Item contrita cum
aqua fontanea et super caput ligatum dolorem capitis
mitigat etc.
Porrum est humidum et calidum quod si tenerum ad particulas lauch
incisum fuerit et in vino positum et comestum omnem inflationem
et [illegible] stomachi expellit. Item caput purgat
si tenerum in aceto [illegible] fuerit et [illegible] comestum flegma
et reuma de capite descendens et [illegible] facit
Raphanus est duplex maior et minor. Maior habet hanc R
virtutem quod si mane comestus cum sale ieiuno stomacho
augmentat calorem naturalem et materiam [illegible] expellit.
Item [illegible] ad modum pomi et sale aspersus [illegible]
[illegible] donec humores emittit et ille humor [illegible]
[illegible] in aures missus aufert surditatem si hoc [illegible] dies
et noctes fieri debet tunc valebit. Raphanus minor habet
hanc virtutem quod si contritus fuerit cum aceto et mane comestus
pectus calefacit et omnes malos humores [illegible] et co-
agulatos mollificat et dissolvit. Item si equo vel alicui
animali datus fuerit ad [illegible] contritus in aqua cum sale
aspersus et cum avena mixtus omnes vermes in eis [illegible]
[illegible] etc.
Rosa est flos nobilis et suavis dat odorem et habet hanc
virtutem quod aqua inde facta si [illegible] inde fuerit [illegible]

rupta oculos inflamos corruptores et oculos penetratiuos
plus inde expellit et si pannus in ea tinctus fuerit et super
caput ligatus omnem dolorem inde remouet et sompnum
bonum et suaue adducit oleum inde factum melius
est quam aqua cum aliquibus participant eandem naturam
quamuis non perfecte Item pannus intinctus in predicto
oleo et super oculos rubeos et dolentes positus omnem
dolorem inde repellit si per tres dies continuas de
inde remedium etc

R Ruta comesta masculis libidinem carnalem mitigat Et
mulieribus auget ardorem Item comesta sepe caliginem et
nebulam depellit oculorum

S Saluia est herba in meditionalibus tota que si cum bono
vino contusa fuerit et cum mane potata fuerit omnia interiora
hominis facit horrescere et omnem calorem immoderatum
expellit Item tria uel quatuor folia accepta et cum sale
aspersa et sic comesta omnes corruptiones et corrosiones
quas superfluitas sanguinis solet causare exterius uel
ex fatigatione nimia sua virtute expellit Item cum sale
aspersa et in vino comesta omnia apostemata in ipso
corpore annichilat sua virtute Unde Galienus Cur homo
moritur cum saluia crescit in orto

Nota

S Serpentina est herba bona que si contusa fuerit et superinducta
serpentibus posita fuerit seu ligata statim venenum de uulnere
foras cogit Item quicumque eam secum portauerint per viatores
serpentes alios fugiunt et quasi sine veneno sunt

S Sinapium est humidum et calidum et hanc habet virtutem quod si
contusa fuerit cum aceto et gutta mellis apposita et comesta
caput purgat et alleuiat Item si quis frenetico
fuerit ex nimio dolore capitis sicut sepe solet euenire
potantibus apud vinum caueat sibi Accipe sinape et fauum mellis
et vitellum oui et duas uel tres vnzias lauri et pone
V verbascum et contunde cum vino et inde fiat emplastrum
et caput eius radatur et cum illud super ligetur per diem et noctem
et deponatur cathaplasma et fiat lapana de hiis
rebus scilicet verbascum verbena absinthio marrubio
albo et tamulis herbis de coquantur et lapana et inde
caput lauetur et iterum cathaplasma super caput
ligetur et ad lectum ponatur et sic fiat per triduum et
melius habebit etc

S Solsequium est herba alta et flauos habet flores et folia
secundum splendorem que cum aceto et cocta fuerit et mane
potata calide omnes dolores pectoris siue constipationes
seu constrictiones cordis alia quecumque mala interiora
preoccupantia sua virtute expellit

V Verbena dicitur verbenit et est herba nobilis et virtuosa quicumque eam in vino biberit illo die amore
caducus securus erit Item si quis eam totidie biberit
cum vino et eam tria pro uno dispergit et totidie due ...

A. Matho cadunci

dicto modo bt̄uꝫ libauerit. Et si quis eā in die dnica
ante solis ortum facie lota et manibus sine ferro et ligno
flexis genibus cum devotione quindecim psalmos et totum fine
modica dixit eradicaverit eandem et in novo panno involuit et secum
portaverit et amorem petere si reperierit ubicumque fuerit
sive in placitis sive in iudicio procul dubio a suis inimicis
adversariis triumphabit. Et aqua de verbena valet ad oculos
si aqua eadem in tinctis fuerit et madidaverit et super oculos
ligatis omnem dolorem et rubedinem delet. Et mater si
quis eandem verbenam in manu occulte tenuerit et eam ipsum
accesserit et ab eo consilium quesierit valeat si videlicet
tunc cito quarit. Si vero male tunc sine dubio moriet. — Nota [illegible] dignissimum
Qui si dixerit libere cum valere si posse ut aliqui sic et
generaliter eandem audiat. Accumque eam
herbam hec voluit cum auro et argento
novo vero mundo et de dicto pro me. Ave maria
et credo in deum. Et dicat hanc coniuratio que sequitur. O verbena
herba nobilissima ego coniuro te per omnipotentem deum patrem
deum et filium et spiritum sanctum et per septuaginta duo
nomina ipsius et per sanctissimam et beatissimam matrem domini
ihesu christi. Per sanctum michaelem archangelum raphaelem
et ceteros angelos dei et omnes sanctos apostolos dei et omnes
et predictos sanctos dei te coniuro et exorcizo ut sis pro-
nica per te eadem virtute et non in terra relin-
quas. Quia omnes virtutes seu vires inter deum et fi-
nitore confirmans. Amen etc.

Betonica decocta cum aceto sive sale et comesta omnem
humorem purgat de stomacho et vermes contres
in ventre mortificat et illos vermes sunt valde nocivi
si diu in stomacho remanent seu existit quia corrodunt
visera hominis et stomachum et hoc adeo quod perie-
runt et sic subito cadunt et tenent de febre non
naturaliter commesto etc. — J.

Similiter de tilelind et quidem et hac sic virtute quod
si de mane comesta fuit pectus purgat et malos
humores expellit et oculos clarificat et flectima eo
purgat. Et si bene comesta fuit sepe et particulatim
gestio digerit et non multum edunt si vinum bonum
aliter bibat tunc melius habebit etc. Scripta domini
esto michi anno .1429. In civitate ... si pul-
chrum mihi et cetera.

Madiuna Kuedenkes

Et sic est finis sit laus et gloria trinitati

Gregorius in pastorali. Nec quandoque fit quoque si non ab
iniquitate cessamus. Nota sub uno depictam
fuit devotionem pupillorum et viduarum. Item
hoc eciam sancta facit ut sit solo corrupto quia nullo in-
nixamus primus gaudet omnis homo me excepto.

Virtutes aque vite

Albertus magnus in maiori suo de virtutibus aque medi-
cinalis pro ut experiencia practicauit multum late
descripsit ex quo duo ternarii eius phisici experti
ponam libellum de virtute aque vite sub compendio cuius
1 effectus compilauit quam homo nouit esse inestimabile
2 sine anima vini qualiter valet contra omnes passiones
ex frigiditate causatas valet et in dolore capitis atque
3 canos [illegible] omnes confert et iuuentute conseruat capit
et omnem scabiem curat Item [illegible] multum iuuat valet
epilentice [illegible] si potetur Item capud ex ea vnga-
tur si adesset maior valet epilenticis Item cum modico
theriaca dissoluetur et ieiuno stomacho recipiatur bis
vel ter in ebdomada duobus qui curat perfecte Item valet in-
apoplexia siue administratur Item contra palisim et tremorem
membrorum maxime confert [illegible] si bibatur vel adesset
valet omnibus lesis membris si ex eo perungatur Item valet
contra paralisim lingue quod perfecte curat Item contra torturam
faciei et omnes maculas Item valet contra melancoliam et
tristitiam cordis si sumat modicum coclear cum uno ciatho
vini de mane ieiuno stomacho Item iocundum et
hylarem facit omnes virtutes naturales ex superioribus turbidis
et corporis lesis confortat Item valet caligini oculorum et contra
debilitatem visus liniatur super timpora et palpebras
[illegible] surditati aurium cum bombice Item dolori den-
tium et corruptis dentibus liniata Item [illegible] emendat Item
contra dolorem stomachi flegmaticis ventositate [illegible]
Item est [illegible] melancolia melancolica Item est [illegible]
splenis epatis et renum super omnes medicinas [illegible]
[illegible] iuuat et sanat Item dolorem et omnem guttam
expellit cum [illegible] Item est [illegible] aqua
potata valet [illegible] et podagrice [illegible]
cum potata [illegible] vulneribus si cum ipsa lauent multum
prodest Item cancrum fistulam [illegible] et omnes similes
passiones curat Item venenum expellit [illegible]
et [illegible] ad pristinam reducit bonitatem Item si mo-
dicum ex ea misceat et fortis [illegible] multum clarescat
et hoc fiat si de ea modicum imponatur etc.

Effectus aque vite prima distillacio specierum et herbarum
[illegible] trahit multis [illegible] venenosis [illegible]
[illegible] confirmat sicud in balsamo lauda-
tos inundat [illegible] corruptum [illegible]
infusa reformat Item [illegible] clarum [illegible]
[illegible] et oculos rubeos facit [illegible] et mul-
ta alia bona et sana facit Item [illegible] distillacio curat sur-
ditate inflacio Item postema [illegible] dentes [illegible]
sos et putrefactos cum ea lauatos curat Item tercia distil-
lacio curat rubeas maculas in facie et post [illegible]